С Т А Н О В И Щ Е

от доц. д-р Иван Бянов,
ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“, Стопански факултет, професионално направление 3.8. „Икономика“,
член на научното жури съгласно Заповед № 599/29.09.2026 г. на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“

Относно: дисертационен труд на тема **„Адаптиране на банковата система към финансиране на устойчиво развитие“** за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.8. „Икономика“, докторска програма „Световно стопанство и международни икономически отношения“.

Автор: Даниела Димитрова Попниколова.

Научен ръководител: проф. д-р Емил Панушев.

1. Общи данни за процедурата и докторантката

Представените материали са в съответствие със ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му и Наредба № 12 на ВСУ. Дисертацията е обсъдена и предложена за защита от катедра „Икономика“. Съгласно справката докторантката изпълнява минималните изисквания за ОНС „доктор“: 50 точки по група А и 30 точки по група Г (три самостоятелни публикации по 10 т.) при изискуеми съответно 50 и 30 точки. Нямам съвместни публикации с докторантката и не съм в конфликт на интереси.

2. Актуалност и обща характеристика на труда

Темата е актуална и значима. Европейската архитектура за устойчиво финансиране (Таксономия, CSRD/ESRS, ESG оповестяване по Стълб 3) превръща устойчивостта от доброволен ангажимент в нормативно изискване, а въпросът доколко присъединяването към Принципите за отговорно банкиране (PRB) се превръща в реална практика е слабо изследван за банково доминирани системи като българската. Трудът е в обем от 213 страници (181

стр. основен текст), структуриран в увод, три глави, заключение, библиография от 189 източника и 34 приложения. Целта, шестте задачи, обектът, предметът, тезата и хипотезата са формулирани ясно и са логически свързани. Методическият инструментариум – контент-анализ на официални оповестявания с триангулация на източниците, сравнителен казусен подход, композитен индекс, корелационен и регресионен анализ – е адекватен на целта. Положително оценявам критичната позиция на авторката към собствените резултати: секторното кредитиране не се отъждествява със зелено финансиране, а единственият статистически значим коефициент не се интерпретира причинно.

3. Оценка на резултатите и приносите

Приемам формулираните от докторантката приноси и ги характеризирам по следния начин:

Обогатяване на съществуващите знания: (1) интегрирана аналитична рамка, обединяваща концепцията за тройния баланс, теорията на заинтересованите страни и институционалната теория за обяснение на адаптацията на финансовото посредничество; (2) систематизация на прехода от доброволни стандарти (IFC, Екваториални принципи, Базелска рамка) към нормативната архитектура на ЕС и на логиката на нейното въздействие върху банките; (3) обосноваване на двойната роля на ЕИБ – като финансиращ субект и като трансмисионен механизъм за пренасяне на критерии за устойчивост чрез посредническото финансиране.

Елементи на новост с методически характер: (4) авторският Индекс за прилагане на отговорното банкиране (RBII), който трансформира качествена информация в съпоставима оценка на степента, а не само на факта на прилагане на шестте Принципа. Това е най-ценният резултат в труда.

Приложение на научни постижения в практиката: (5) апробация на RBII за „УниКредит Булбанк“ АД (3,55 – напреднала интеграция) и „Юробанк България“ АД (2,95 – умерено прилагане) с идентифициране на най-слабото

измерение („Въздействие и цели“); (6) емпирично доказателство, че за периода не се установява значим краткосрочен ефект на приемането на PRB върху ROA, ROE, NIM и CIR при доминиращо влияние на секторната динамика.

Реализиран икономически ефект не се претендира. Резултатите могат да се използват от банките за самооценка и отчитане по PRB, от надзорни органи и в преподаването. Публикациите са самостоятелни и приемам приносите за лично дело на докторантката. Авторефератът отразява вярно и точно съдържанието и приносите на дисертацията.

4. Критични бележки и препоръки

1. Хипотезата е формулирана спрямо **степента** на интегриране на Принципите, но е проверена чрез бинарната променлива PRBit, т.е. спрямо **факта** на приемане. RBII е изчислен само за 2024 г. и не участва в регресионния модел. Добре би било авторката да се замисли за изграждане на динамичен ред на RBII за 2019–2025 г. и използването му като непрекъсната обяснителна променлива.
2. Секторният бенчмарк (петте най-големи банки) включва и двете изследвани банки, което отчасти механично завишава коефициента β_2 и R^2. Препоръчвам бенчмарк, изключващ изследваните институции.
3. Теглата в RBII са експертно определени без анализ на чувствителност, а оценяването е от един оценител. При равни тегла „Юробанк България“ АД получава 3,00 – точно на границата между „умерено“ и „напреднало“ прилагане, при застъпващи се граници на класовете (2–3 и 3–4). Препоръчвам тест за чувствителност, независим втори оценител с коефициент на съгласие (напр. алфа на Krippendorff) и оценяване на ниво индикатор.
4. Заглавието на Глава I акцентира върху кръговата икономика, която не е водеща линия в изложението; Глава II има преобладаващо обзорен характер, а разделът за ЕИБ (≈ 28 стр.) е непропорционално голям спрямо

предмета; българската научна литература (11 заглавия) е слабо представена.

5. Технически несъответствия: заглавието в справката за точките („Адаптация на банковата дейност…“) се различава от това на дисертацията; дублирани позиции в списъка на таблиците и разминаване в броя на фигурите (9 в труда, 8 в автореферата).

Бележките не намаляват качеството и количеството на получените резултати и приноси. Те се отнасят до възможностите за разширяване и проверка на емпиричните резултати и могат да бъдат отчетени при публикуване на труда. Препоръчвам методиката на RBII да бъде публикувана в реферирано и индексирано списание.

5. Становище относно плагиатство

Не установих наличие на плагиатство в дисертационния труд. Използваните източници са коректно цитирани, а научните резултати са дело на докторантката.

6. Заключение

Дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос и отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му и Наредба № 12 на ВСУ „Черноризец Храбър“. Докторантката демонстрира задълбочени теоретични знания и способност за самостоятелни научни изследвания. Давам **положителна оценка** и предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен **„доктор“** на **Даниела Димитрова Попниколова** в професионално направление 3.8. „Икономика“, докторска програма „Световно стопанство и международни икономически отношения“.

26.10.2026 г. Член на научното жури: ……

/доц. д-р Иван Бянов/